

Szociológiai csoport, kerekasztal-beszélgetések, nyelvoktatás

Újdonságok a TIT-ben

Az 1969-es év több újdonsággal lepi meg a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Csongrád megyei szervezetének tagjait, előadásainak látogatóit.

Az egyik legfontosabb kezdeményezésként arról számolt be munkatársunknak Molnár Zoltán, a szervezet titkára, hogy *szociológiai csoportot* hoznak létre a megye és Szeged dolgozói tényleges művelődési igényeinek megismerésére. Az új szociológiai csoport felmérései után jobban össze tudják majd hangolni az előadás-sorozatok tervezését.

Ugyancsak újdonságnak számítanak majd azok a *kerekasztal-beszélgetések*, amelyek keretében több tudományág képviselői vitatnak meg közös érdeklődésre számot tartó témákat. Ilyen vitatéma lesz többek között a „Kibernetika és pedagógia” és a „Zajártalom”, amely összefüggő kérdések megtárgyalásában kiváló szakemberek vesznek részt.

Ami a nyelvoktatást illeti, ebben a legnagyobb érdeklődést minden bizonnyal a

nyári hónapokra tervezett *intenzív tanfolyamok* megindítása váltja ki. A sűrített tananyaggal és a szokásosnál gyorsabb ütemben „tanító” sorozatok résztvevői német és francia nyelvtudásukat tökéletesíthetik majd a legkorszerűbb — audio-vizuális — módszerrel.

Ismeretterjesztési „unikumnak” számítanak azok a néhány nap múlva meginduló előadások is, amelyek a tsz-tagokkal közlik a számukra szükséges *jogi* tudnivalókat. Szó esik ezeken az előadásokon többek között az új földtörvényről, a tsz-tagok jogairól, kötelességeiről, valamint más közérdekű kérdésekről. Örvendetes, hogy Szeged városnak valamennyi termelőszövetkezete szerződést kötött e sorozat megtartására.

Az új év kezdetére elkészült a hagyományos Szegedi Nyári Egyetem részletes programja. Az újabb előadás-sorozat — melyet az idén a KISZ Központi Bizottságának támogatásával rendeznek meg — a „Korunk ifjúsága” témakörrel kapcsolatos

referátumokat fogja tartalmazni. A nyári egyetemen számos külföldi — köztük több szovjet és NDK-beli — előadó is felszólal. Néhány cím a programból: „Ifjúsáspolitikánk elvei és időszerű feladatai”, „A serdülőkor és az ifjúsági mozgalom”, „A nyugatnémet egyetemi ifjúság helyzete”.

Jármű-fejlesztés

A Járműfejlesztési Intézet próbapadjain új sebességváltó berendezéseket próbáltak ki. A régi buszsebességváltók néha hat fokozatúak voltak, s legálább öt fokozattal rendelkeznek ma is. Ez azt jelenti, hogy a távolsági és városi buszvezetőket erősen kifárasztja a sok kapcsolás. A Járműfejlesztési Intézet újabban olyan sebességváltót konstruált, amely a busz és a tehergépkocsik váltási fokozatát négyre csökkenti.

Erőre kaphat az újítómozgalom

Figyelmeztető jelenségről beszéltek nemrég gyárigazgatók, műszaki szakemberek, s mindazok, akik az újítási mozgalommal foglalkoznak. A tapasztalatok szerint tavaly megtorpantak az újítók, kevesebben jelentkeztek ötleteikkel, javaslataikkal munkahelyeiken. Nem egy-két százalékos pillanatnyi ingadozásról, hanem jókora csökkenésről tanúskodnak az üzemi statisztikák. Szegeden, Csongrád megyében ez a helyzet. De nemcsak nálunk, hanem az egész országban szinte általános a jelenség; nemrég 252 vállalatnál végeztek komplex felmérést, amelyből kiderült, hogy 1968 első hat hónapjában fele annyi újítást nyújtottak be, mint tavaly, felére csökkent az elfogadott újításokból származó haszon is. Ugyancsak elszomorító, hogy az elmúlt évhez képest mindössze harmadannyi műszaki dolgozó vállalkozott újító munkára.

Mi ennek az oka? Talán nincs újítanivaló, az érvényben levő munkamódszereket, folyamatokat már nem lehet jobbra tenni? Esetleg a nemrég bevezetett újítási rendelet eredményezett visszaesést?

A kérdésekre nem lehet egyértelműen felelni, hiszen a megtorpánást több tényező együttes hatása okozta. Az újítási rendelet alapjaiban jó, megfelel az új gazdasági mechanizmus követelményeinek, így a szellemi alkotó tevékenységnek is. De tagadhatatlan, hogy néhány pontja, megfogalmazása mégsem hatott kedvezően. A gyakorlatban nagy problémát jelentett az úgynevezett kategóriánkénti díjazás. Az, hogy 30 ezer forintot aluli díjakat abból a részesedési kategóriából kellett kifizetni, ahonnan az újítást beadták, illetve amelyekben az újító dolgozik. Nem kell nagyon magyarázni, milyen nagy az ellentmondás! Az újítás haszna ugyan minden kategóriát egyaránt illet, viszont a kifizetés csak az egyik kategóriát terheli. Sajnos, mindehhez néhány mellékkörülmény is csatlakozott: nem fordítottak gondot az újítási propagandára, a nyilvánosságra, az újítók népszerűsítésére. A gazdasági vezetők túlságosan „óvatosak” voltak addig, míg teljesen tisztában nem lettek a nyereség összegével. A vállalatok ugyanis jobban megnézik, mire fizetnek, mert a díjak nem a rezsit, hanem a részesedési alapot terhelik.

A nyereségérdekeltségi rendszerben tehát szigorúbban „megmértnék” az újítások; a csökkent újítási tevékenységben ez is szerepet játszott. Még ebben az esetben sem indokolható azonban, hogy az átlagosnál is kedvezőtlenebb elbírálásban volt részükhöz a közlekedés, a kereskedelem, valamint a mezőgazdaság újítóinak.

Nem kell bizonyítani, hogy a rendszeres újítókra, az újításokra mennyire szükség van a vállalatoknál, gazdasági életünkben. Éppen ezért idejekorán összegezték a tavaly kialakult helyzet figyelmeztető tapasztalatait. A Minisztertanács december közepén határozatban foglalkozott az újítómozgalom fellendítésének kérdéseivel.

Gyakorlatilag a legtöbb és legsúlyosabb gondot orvoslta az említett határozat. Kétségtelen, hogy új erőre serkent az újítómozgalmat az a döntés, amely szerint az újításokra kifizetett díjak, prémiumok, jutalmak ezután nem a részesedési kategória, hanem az össznyereség-részesedést terhelik. Hasonló jelentőségű a határozatnak az a része, amely kimondja, hogy a szabadalmaztatási eljárás alatt álló, újításként elismert és hasznosított műszaki alkotások díjazását a vállalatok termelési költségeik terhére fizethetik. A közlekedésben, a kereskedelemben és a mezőgazdaságban is nagyobb fedezet jut az újítási díjakra — az iparhoz hasonlóan — itt szintén lehetővé válik az említett iparágak bértömegének 0,5 százalékos megnövelésére, az újítások anyagi elismerésének érdekében. Örvendetes, hogy a Minisztertanács határozott a propaganda munka megjavításáról is. Remélhető, a vállalatok is belátják, hogy enélkül nem lehet kellően megszervezni, s életben tartani saját újítómozgalmukat.

Biztos, hogy a Minisztertanács által elhatározott módosítások nyomán új erőre kap a mozgalom, de tévedés lenne azt hinni, hogy az újítómozgalom fejlődése csak a rendeleten múlt, múlik. Ehhez nélkülözhetetlen a vállalatok, üzemek eddigieknél jobb és aktívabb szervező munkája. Azért, hogy a dolgozók megérthessék az elbírálás új rendjét, az újításokért járó jutalmazás mértékét.

A kör végül ott zárul, hogy a gazdasági vezetők, a vállalati szakszervezeti szervek munkáján múlik az újítómozgalom sorsa; hogy a vállalat fejlődése érdekében mennyire tudják bevonni az egész munkás kollektívát.

Matkó István

„Nem húzzák ki” a gyufát

Nagy a kereslet — Újdonságok terve — Szállítás külföldre

A magyar gyufaipar tavaly 360 millió doboz gyufát gyártott. Egy-egy dobozban átlagban ötven szál van; tehát a mennyiség 18 milliárd gyufaszál. Ebből a szegedi gyárban 1 millió 300 ezer dobozzal készítették. Gyufából sohasem volt hiány, a vásárló mindig hozzájutott, sőt még az egyre terjedő öngyújtók sem csökkentették a keresletet. A gyufaipar egyébként sem fél a konkurenciától, mert amint mondják, az öngyújtó tulajdonosoknak is kell egy dobozzal a biztonság miatt.

A vásárlók állítólag jobban kedvelik a hosszabb szálú gyufákat, a negyven fillérést. Néha azonban csak a harminc fillérést találják a szegedi üzletekben. A kereskedelem hajlamos arra, hogy megmagyarázza bizonyítványát: ezt szállította az ipar, s különben is a szegedi gyárban csak rövid szálú gyufákat gyártanak. A környékbeli boltok pedig a közeli gyártól rendelnek.

A gyufagyárban másképpen nyilatkoznak. A rendelkezésnek megfelelően szállítanak és gyártanak, ha az összes mennyiséget negyven filléresből kéri, akkor ők csak olyat küldenek. A szegedi gyár is gyárt hosszabb szálú gyufát, körülbelül fele fele arányban, az igényeknek megfelelően. Ha kevés van belőle, nem rajtuk múlik.

A családi gyufa (nagy dobozban) azért keresett, mert sokáig szolgálja a célt, s a férfiak nem rakják zsebbe, amikor elindulnak otthonról. Elsősorban a háziasszonyok szeretik és vásárolják. Van azonban egy régi panaszuk a háziasszonyoknak: a gáztűzhely sütőjének a lángját ezekkel a rövid szálú gyufákkal körülményes meggyújtani, úgy kell bedobni, mint egy csóvát, vagy pedig megpróbálják a kezüket a fellobbanó gázláng.

Segíthet-e ezen a gondon a gyufaipar? A szegedi gyárban elmondták, hogy megpróbálnak egészen hosz-

szú szálú gyufát gyártani, amely kétszerese lenne a jelenleginek. Speciálisan arra a célra, hogy a gáztűzhelyek sütőjét is jól be lehessen gyújtani. Persze csak a kísérletek folynak még, a tömeges gyártásról szó sincs. Talán egy-két év múlva?

A levélgyufát is szívesen vásárolnák az emberek, de annak igen magas az ára: 2 forint 30 fillér. Valóban nem éri meg. Egyelőre csak a „jobb módú” vállalatok rendelnek belőle reklám- és propaganda célokra. A gyár pedig kispári módon, kézi munkával állítja elő ezeket a reklám gyufákat. A disz-dobozos gyufákkal is hasonló a helyzet, a dohányos embereknek nem éri meg, legfeljebb reprezentációs célokra, vagy alkalomadtán ajándéknak.

A magyar gyufaiparnak jó híre van a külföldi piacokon is. A 360 millió dobozból 130 milliót exportáltak a múlt évben. A szegedi gyárból 9 millió doboz gyufa került a határokon túlra. Legnagyobb vásárlónk Anglia. De jó piaca van a gyufaiparnak Afrikában is, az arab országok szívesen rendelnek magyar gyufát. Sőt a hazai fogyasztók is szívesen megveszik azokat a dobozokat, amelyek kimaradnak az exportból, mert szép színesek a szálak, mert a gyufafej is.

Az idén újfajta exportra is lehetőség nyílik. Csak natúr szálakat is rendelnek a külföldi vásárlók. Fej nélkül kérnek 7 milliárd szálát. Ennek a mennyiségnek zömét Szegeden gyártják, élejeles műszakokban, mivel csak a famegmunkáló gépeknek kell üzemelniük.

Újdonság lenne még 1969-ben, hogy a kedvelt családi gyufás dobozokat laposabbra méretezik és papírból készítik. A minta már kész van, sokkal izlésesebb a réginél. S a gyufacimkék? Közkedvelt reklám terület a gyufásdoboz. Az idei termés minden dobozának a felületét már előre lefoglalták a hirdetők.

A szegedi gyárban is bevezették január elsejétől a rövidített munkahetet. Úgy

oldják meg a munkarendet, hogy két hétig 5—5 napos lesz a munkahét, a következő két hétben pedig 6—6 napos. Erre a gyufagyári gépek karbantartása miatt van szükség. A rövidebb munkaidőnek különösen a női dolgozók örülnek. Az üzem 420 munkásának kétharmada leány és asszony.

Az elmúlt évet a szegedi gyufagyár rentábilisan zárta. Nyereség tömegük 10—11 százalék között mozog, ami azt jelenti, hogy a harmadik kategóriába sorolt dolgozók körülbelül felhavi fizetésüknek megfelelő nyereségrészesedésre számíthatnak. Ebben az üzemben persze év közben is gyakran osztanak pénzjutalmat. Decemberben például 300—500 forint közötti összeget kaptak a dolgozók bérjellegű jutalomként, de előzően is kiosztottak a munkában élenjárók között 40 ezer forintot.

Az üzem régi épületét rendbehozzák, bár a szőregi építő ktsz lassan végzi a csinosítást, a határidők egyre-másra elcsúsznak, s eddig csak az utcafronttal végeztek. 1969-re több új gépet vásárolnak, illetve készítenek saját műhelyeikben. Többek között csomagoló-, szálhámzó-, szálszárító-, és kötőgépek kerülnek a csarnokokba.

G. I.

A városrendezés segítése

A kormány a napokban határozatot hozott, amelyben jóváhagyta, hogy az építészeti és városfejlesztési miniszter megszűnteti az ÉVM területi főépítési intézményt. A kormány azonban szükségesnek tartja, hogy a városfejlesztés és a területrendezés koordinációs feladatainak ellátására megyei, illet-

ve megyei jogú városi főépítész-munkakört létesítsenek a tanácsok végrehajtó bizottságai. Ez az új intézkedés a korábbinál lényegesen nagyobb támogatást nyújt a város- és területrendezés fejlesztéséhez, hiszen több mint kétszeresére — 11-ről 23-ra növeli a területi főépítészek számát.

TUBUSERDŐ

A Mátravidéki Fémművek sziroki gyára készíti egyedül az országban az iparban, kereskedelemben használatos és a fogyasztók által is jól ismert alufólia tubusokat. Képpünkön látható tubuserdő egy részlete annak az ötszázféle termékből álló kollekciónak, amely a gyár mai választékát reprezentálja.

Fejlesztik a vízgazdálkodást

Az Országos Vízügyi Hivatal elnöke az Országos Tervhivatallal egyetértésben új rendelkezést adott ki a vízgazdálkodás ágazati szintű tervezéséről.

Az új rendelkezés szerint a vízgazdálkodás egységes gazdaságpolitikai irányítása, valamint a többi ágazatokkal és a tanácsokkal összehangolt fejlesztése érdekében ezután az OVH dolgozza ki a hosszú-, közép- és rövidtávú ágazati tervjavaslatot.

Módosítások a mezőgazdasági üzemek támogatásában

A pénzügyminiszter és a mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter együttes rendelettel módosította a mezőgazdasági üzemek kedvezményeinek és támogatásainak rendszeréről szóló korábbi

rendeletet. A módosítás nagy gondot fordít a szarvasmarha-tenyésztés támogatásának növelésére, ugyanakkor egyes mezőgazdasági termelőeszközöknek csökkenti a kedvezményeket.

A szarvasmarha-tenyésztés és -tartás fokozottabb ösztönzésére a mezőgazdasági termelőszövetkezetek az előző évi üzemük után az eddigi 2000 forintot felül további 2500 forint támogatást kapnak. A háztáji tehénállomány csökkenésének ellensúlyozására igen fontos a közös gazdaságok tehénállománya gyorsabb ütemű növelése. Ennek érdekében kimondja ki a rendelet, hogy az 1968. március 31-i bázeletszámhoz viszonyított növekedés esetén tehenenként ötezer forint támogatás illeti meg a tsz-eket. A rendelet

kimondja azt is, hogy a falusi tejjelállítás javítása érdekében ezentúl a szarvasmarha-tartáshoz tartozó létesítménynek kell tekinteni a tejkezelés, feldolgozás és értékesítés célját szolgáló épületeket is; így ezek létesítéséhez 70 százalékos ártámogatást lehet nyújtani.

Az eddigi 50 százalékos mértékű gépjáratási díjkezdmény — a rendelet értelmében 23 százalékra csökkent. Erre a módosításra azért volt szükség, mert a nagy gépjáratási kedvezmény arra ösztönözte az üzemeket, hogy az erőgépeket az indokoltnál hosszabb ideig használják.

A rendelet néhány, a gazdasági fejlődés érdekében kapcsolatos módosítást is tartalmaz.